

Riigikontrolli audit „Laste hoolekande korraldus valdades ja linnades”

*Riigikontrolli kohaliku omavalitsuse auditi osakond
Tambet Drell
auditijuht*

*Valdade ja linnade päevad
13.02.2013*

Mida auditeeriti?

I ülevaade KOVide töökorraldusest ja tegevustest laste hoolekande ja lastekaitse alal.

Uuriti, kes teevad KOVides seda tööd, milline on nende haridus ja ülesanded, kuidas tegevusi kavandatakse, kui palju kulub nendeks raha, kuidas on korraldatud ennetustöö, millised on abi osutamise viisid. Lisaks auditiks valitud 10 KOVile küsitleti nendes küsimustes ka ülejäänuid. Küsimustele vastas 205 KOVi.

II hinnang 10 KOVi tegevusele seadusenõuete täitmisel laste hoolekande alal.

Hinnati abitaotluste menetlemist, abivajaduse hindamist, laste suunamist perekonnas ja asenduskodus hooldamisele, kuid ka osutatavate teenuste kohta teabe avalikustamist. Hindamisel võeti aluseks sotsiaalhoolekande seadus ning haldusmenetluse seadus.

III hinnang 5 maavalitsuse tegevusele KOVide üle järelevalve tegemisel ja nõustamisel.

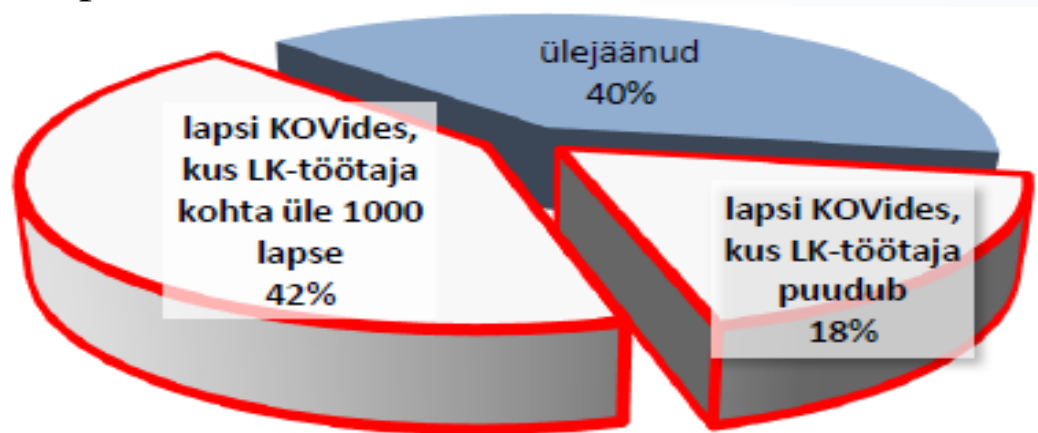
Hinnati maavalitsusi maakondades, kus asusid auditeeritud 10 KOVi. Vaatluse all oli järelevalve auditeeritud KOVide sotsiaalteenuste üle laste hoolekandes ning maavalitsuste poolt korraldatud koolitused ja KOVide juhendamine. Hindamisel võeti aluseks sotsiaalhoolekande seadus.

AUDITI JÄRELDUSED: Süsteemi puudused

A. Lastekaitsetööd tehakse vähe, kuna omavalitsustes on vähe sellele tööle spetsialiseerunud inimesi.

Lastekaitsetöötaja on 38%-l KOVides. Kokku on *ca* 60% lastest KOVides, kus LK-töötajat ei ole või ei ole neid piisavalt.

Kui LK-töötajat ei ole, teeb seda tööd sotsiaalametnik, kel on ka muud ülesanded. Ülekoormuse tõttu **kannatab ennetustöö, tegevused jäävad hiljaks või pealiskaudseks.** 47% KOVidest leidis, et inimesi on selle töö peale juurde vaja.

Riik on laste ja perede arengukavas aastani 2020 suunanud tähelepanu peamiselt vaid LK-töötajate kvalifikatsioonile, **LK-töötajate arvu suurendamiseks otseseid meetmeid ei ole.** **Probleemi lahendus on poolik!**

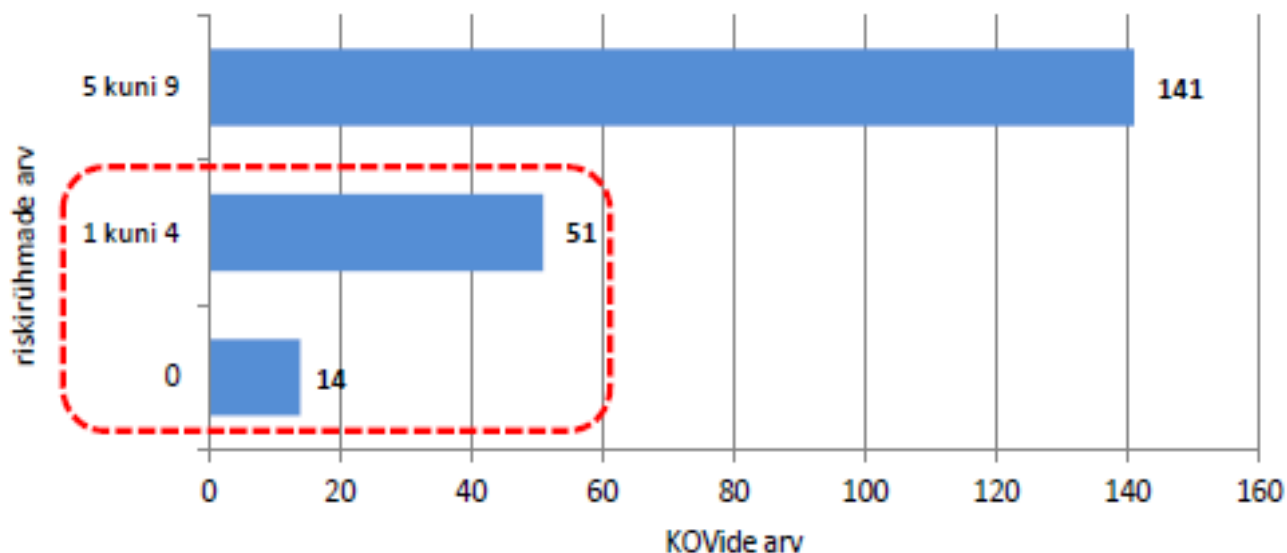

AUDITI JÄRELDUSED: Süsteemi puudused

B. Ennetustöö ei ole süsteemne, puuduvad ühtsed metoodilised alused.

Ennetustöökis puuduvad ühtsed põhimõtted, sellena mõistetakse erinevaid toiminguid ning arvestus ennetustöö sihtrühmade üle on puudulik.

Auditis uuritud 9 riskirühma aluseks võttes oli *ca* 1/3 KOVidest sellised, kus peeti arvestust vähem kui pooltes rühmades. Ehk mitmed KOVid ei tea, kui palju on neil näiteks töötute vanemate lapsi, alkoholiprobleemidega vanemate lapsi, käitumisraskustega lapsi jne. Need on lapsed, kellele peaks olema ennetustöö suunatud.

AUDITI JÄRELDUSED: Süsteemi puudused

C. Järelevalve KOVide sotsiaalteenuste üle on pigem vormiline kui sisuline. Puuduvad ühtsed nõuded KOVide sotsiaalteenuste kvaliteedile.

Maavalitsuste järelevalve KOVide sotsiaalteenuste üle uurib seaduses ettenähtud tegevuste toimumist. Kvaliteeti järelevalves ei hinnata, olgugi, et just see on seaduse järgi eesmärgiks. Põhjuseks kvaliteedinõuete puudumine.

Kvaliteedinõudeid oma sotsiaalteenustele peavad vajalikuks ka KOVid: 78% on sellel arvamusel.

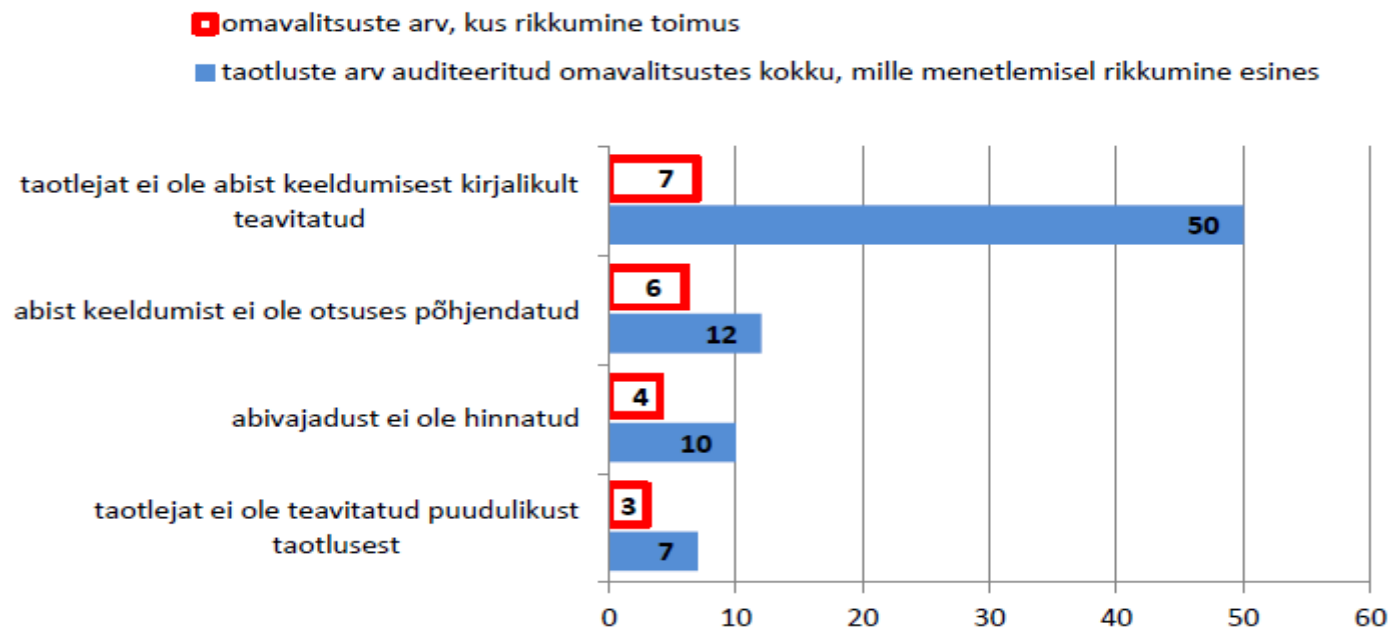
Kvaliteedinõuete kehtestamine KOVide sotsiaalteenustele on päevakorral olnud aastaid, kuid tulemusteni ei ole jõutud. SOMi väitel on varem jäänud asi omavalitsusliitude vastuseisu taha. Nõuete kehtestamine on ka kehtivas VV tegevusprogrammis tähtajaga 2013 IV kvartal. Auditi käigus ei tekkinud veendumust, et see eesmärk suudetakse tähtaegselt täita.

AUDITI JÄRELDUSED: Puudused KOVide tegevuses

A. Abitaotluste menetlemisel rikutakse seadust

10-le auditeeritud KOVile esitatud abitaotlustest oli enamus rahuldatud. Rahuldatud taotluste osa jäi KOVide kaupa vahemikku 82 kuni 99%. Kokku vaadata auditis läbi *ca* 4500 taotlust. **Abist keeldumisel aga rikutakse sageli haldusmenetluse seadust ning sotsiaalhoolekande seadust.**

AUDITI JÄRELDUSED: Puudused KOVide tegevuses

B. Ei hinnata piisavalt hooldajate tausta. Asenduskodusse saatmisel ei ole tehtud nõuetekohast otsust.

Vanemliku hoolitsuseta lapsi oli paigutatud võõrasse perekonda hooldamisele 4-s omavalitsuses 10-st auditeeritust. Asenduskodus hooldamisele oli suunatud lapsi 5-s KOVis. Perekonnas hooldamise puhul oli kõigis **neljas KOVis** juhtumeid, kus **ei kontrollitud piisavalt pereliikmete tausta varasemate kriminaalkaristuste kohapealt**. Asenduskodusse paigutati **neljas KOVis** lapsi **ilma KOVi sellekohase otsuseta**.

C. Osa teenuseid on osutatud volikogu korrata. Kogu teavet pakutavatest teenustest ei ole avalikustatud.

5-s KOVis ei olnud kõikide erinevate sotsiaalteenuste kohta **kehtestatud volikogu poolt korda**, 7-s KOVis ei olnud veebilehelt leitav teave kõikide osutatavate teenuste kohta.

Ja viimaks! KOVides ei panda tihti kirja mitmeid olulisi toiminguid, mis sotsiaalsete probleemidega lapse suhtes läbi viiakse. Nt kodukülastused, vanemate või teiste asjassepuutuvate ütlused jms. See oluline teave on vaid sotsiaaltöötajate teadmises ja selle kaotsimineku või tähelepanuta jäämise risk on seetõttu suur.

SOOVITUSED

SOMile:

- a) analüüsida 2013. aasta jooksul võimalusi lastekaitsetöötajate arvu reguleerimiseks seaduses ja kaaluda reeglite kehtestamist, mille järgi oleks iga laps seotud kindla lastekaitsetöötajaga ning juhul, kui omavalitsusel ei ole lastekaitse-töötajat, on tal kohustus teha teiste omavalitsustega koostööd,
- b) töötada 2013. aasta jooksul omavalitsustele välja soovituslik juhend, kuidas korralda laste hoolekandes ja kaitses riskide põhjal ennetustööd, ning teha see omavalitsustele kättesaadavaks,
- c) algatada sotsiaalhoolekande seaduse muutmine ja täiendada omavalitsuste kohustusi nõudega protokollida laste hoolekande küsimustes tehtud kodukülastused, asenduskodu külastused ja võetud ütlused,
- d) näha 2013. aasta Sotsiaalministeeriumi tööplaanis ette konkreetsed tegevused, mille tulemusena kehtestatakse omavalitsuste sotsiaalteenuste miinimumloetelu ja kvaliteedinõuded.

V.a esimene soovitus, lubas SOM ülejäänuid rakendada!

Soovitusi tehti samuti auditeeritud KOVidele (2-s küsimuses) ja maavalitsustele (1-s küsimuses).

Täna kuulamast!